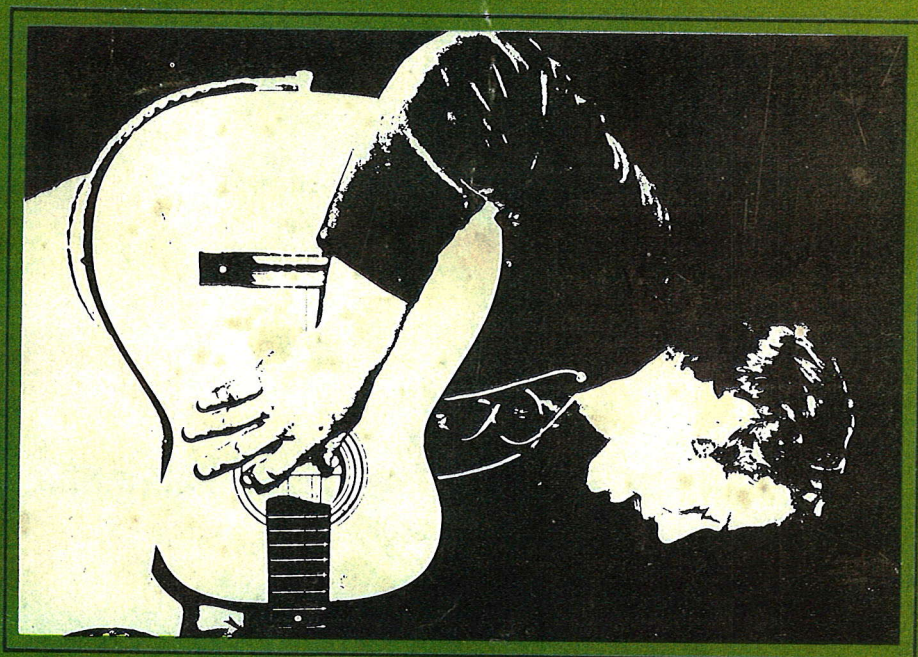
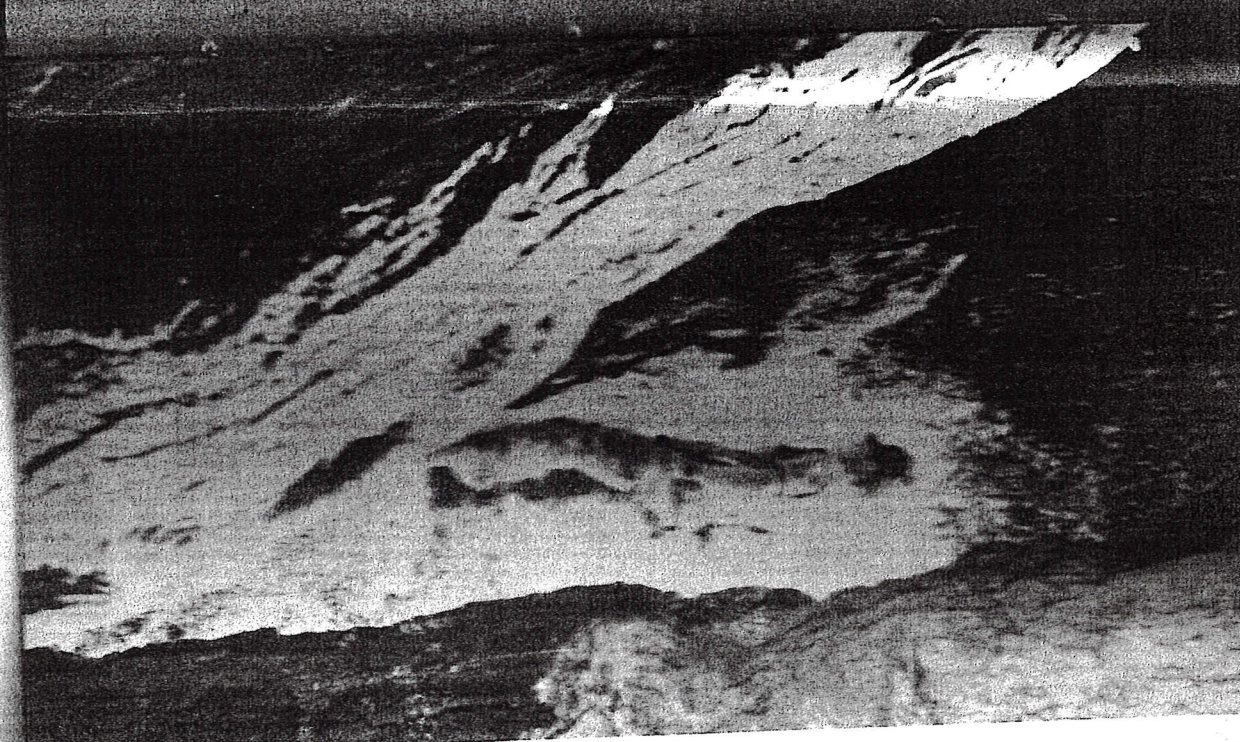

ברוך צור (צוקרמן)
א' תמוז תש"ו – 30 ביוני 1946
י"ג תשרי תשל"ד – 9 באוקטובר 1973

דוד צור (צורקוב)
30 ביולי 1946 -
באוקטובר 1973

ברוך, בן מיכלה ואריה צוקרמן — חברי גליליים, נולד ביום א' בתמוז תש"ו,
30 ביוני 1946.

למד בבית-הספר היסודי ובכיתות ההמשך במשק.

כל שנות נעוריו פעיל בחברת הילדים ובחטיבת בני הקיבוץ. הרבה לכתב רשימות
ושירים בעלונים חברת הילדים, חיבר פזמונים למסיבותיהם ולחנים.

לפני הגיוס לצה"ל יצא לשנה שלישית מוקדמת לביה"ס החקלאי "כדורי"; בו
חדרץ את כיתה י', במגמה לגבש גרעין למשק. באותו זמן הדרוך גם בבית קשת.
בשנת 1965 התגייס לצה"ל.

עם תום השירות חזר למשק. הקים משפחה.

ריכז את ענף הרפת. היה פעיל בחיי החברה והתרבות במשק. באותו זמן למד
בביה"ס למבוגרים בשפיים לבחינות בגרות.

אחרי לבטים רבים עזב — עם יפה"לה ושתי בנותיו — את המשק, והתיישב במושב
חצבה שבערבה. כעבור מספר שנים אחרי השירות בצה"ל, הוענק לו אות המופת.
נפל בגולן, במלחמת יום-כיפור, ביום בתשרי תשל"ד, 9 באוקטובר 1973.

צבא הגנה לישראל

13 2000

[illegible]

11/15/20 0700 - 11/15/20 0700

האם יש לך מושג מה זה "האם יש לך מושג מה זה"?

[illegible]

הכנסת
ועדה
לביטחון
מדינה
ועדת
האנטי-טרור

[illegible]

15.11.1961 21°C 15.11.1961 21°C

[illegible]

When you find the

המחיר הנמוך ביותר

[illegible]

3rd 1st 2nd 3rd

2311- 3:04 7015 214 650 922 355 11

...ברוך לא התרגש, כשנקראנו ביום הכיפורים להתייצב.

כשהגיעה המכונית לחצבה, חיכינו לו שעה ארוכה, עד שהתארמו — הצטייד בציר צבאי ובמיי מזונות. מה אתם מתרגשים? אמר בטון של אדישות, כשהוא מתיישב יחד במכונית, ונעליו בידיו.

הוא היה בטוח, שהמלחמה הייתה צפויה, והיא תיגמר מהר.

בשעת הנסיעה המשכנו לתכנן את הפעולות, שיש לבצען כעבור שבוע בגד-הירק בחצבה.

בליל יום שלישי הגענו לצפת. שם לנו בחורשה. ירד גשם. ברוך טען, שאינו מוכן להילחם בגשם...

למחרת הגענו לרמה. משימתנו הייתה — שמירה על הבסיס בנפה, שהיה מוקף כוחות סוריים.

ברוך ואני היינו בצוות. עליי הוטל לשאת את הבזוקות, ועל ברוך — את הפצצות. נפרדנו.

ברוך יצא לשמור על פתח הבסיס עם הזחל"מים. העומדים בפתח הבחינו ראשונים בכוח הסורי המונחת, ומיד זנקו לקראתו. ברוך זרק רימון לעבר חולייה, שהסתתרה מאחורי תל בצדי הכביש. הוא הסתער ונפגע — כדור פגע בראשו.

סיבו

חצבה

— הפנו אותנו לתגבר את נפח. הסורים היו מסתערים ונסוגים לסרגיון. במקום רוכז טור זחל"מים, שהיה על הכביש, והחב"ה פוזרו במארביים בסביבה.

ברוך נשאר באותו לילה על הזחל"ם שלו.

הדלקנו מדורה קטנה. ישבנו מסביבה ושוחרחנו בשקט. ברקע שמענו יריות והפגזות. זו הייתה סיטואציה, שיצרה מצב נפשי מיוחד — של פתיחות, קרבה.

ברוך דיבר. ספק סיפר, ספק שאל להתזיזיחויות; הוא סיפר על התוכניות שלו, על תוכניות הפיתוח של חאבה.

הוא חשב לצמצם קצת בעבודה וללמוד מוסיקה: יום בשבוע בקונסרבטוריה בירושלים. כבר התייעץ עם מישהו, אם ללמוד קסילופון או כלי אחר. רצה גם, שיפה תלמד.

הוא דיבר על תוכניותיו בתחום התרבות במושב; רצה ליצור איזה בסיס רוחני. לא רק לקטוף בנות בשדה. רצה לכנות חיים שלמים, הרמוניים. פוריות

רוחנית בצד חיי הפרנסה הגשמיים.

למחרת, עם שחר, בשעה 6.00 קיבלנו הודעת אזהרה ב"קשר". כשהיד מחזיקה עדיין בשפופרת הקשר, ראיתי מעל ראשי שלושה הליופטרס. קשה היה לזהותם. גם לא היה ידוע, אם הורידו כוחות לוחמים.

יצאנו מיד לסרוק את השטח.

אז הייתה ההיתקלות עם הכוח הסורי.

וברוך נפגע.

דיהם, ונעשותנו כד, לא נירסם בנו מעודנו ה-
ספק; כי האמנו לנחוריים, שמכנו על הלוחמים
— על ברוד, על חבריו ועל מפקדיו.

ככה בוצעו בידי ברוד וחבריו פעולות רבות
ונועזות, שתולדותיהן חרותות על לוח זכרי
ימיה של האומה ומחכים ליום, בו ניתן יהיה
לגלותם. אזי יעמדו הכול משתאים, מלאי כבוד
והערצה לפעלם — לפעלו של ברוד ולפעל חבריו.
רצה הגורל האכזר, שברוד לא יזכה להגיע
בחייו לאותו יום. כנפעמים רבות בעבר, כן
נחלץ ברוד שוב לפעולה במלחמת יום הכי-
פורים. ללא היסוס, ללא רתיעה, בודאי, נאותו
שקט מופלא ובאותו ביטחון איתן, אך אלה
לא עמדו לו הפעם בפני כדורי האויב.

נישא בלבנו את זיכרו של ברוד, כפי ש-
היכרנוהו בחייו, בפעל, לנגד עינינו דמותו ה-
מוצקת והלכבבית, ובאוזנינו צליל נגינתו הרכה
והעדינה!

ח"כ אהרן יריב

לזכרו של ברוד צור ז"ל, גלילים

היכרתי את ברוד לא כחבר, אלא כפקוד,
ואף לא כפקוד ישיב, ראיתי באימונים, בתר-
גילים, בתדריכים, בתחקירים ו...במבצעים.

היו בין הלוחמים רבים, שהיכרתי טוב
יותר מאשר את ברוד, ושאוּלִי אף הייתי קרוב
יותר אליהם. אך יחד עם זאת, הרי כאילו
ביני ובין ברוד הייתה איזו הבנה הדדית שקי-
טה, מוצקת ומסכמת. אני התרשמתי תמיד
עזות מן הביטחון והשלווה, שקרנו מדמותו
המוצקה של ברוד, שבלטה אף ביחידה הנבחרת,
שאליה השתייך.

עיניי הכחולות, בלוריתו הבלונדית, כתפיו
הרחבות, חזהו המוצק, קומתו התמימה וזרי
עורתי האמיצות — תמיד נסכו בי את ההרגשה
שפעולה, בה משתתף ברוד, היא פעולה שתצלח
במאת האחוזים. החייד השובבי כלשהו, שהיה
מסתמן מדי פעם בזוויות פיו, אף חיזק הרגשה
זו. אחריות כבדה מאוד העמסנו פעם אחר
פעם על כתפיהם הצעירות של הלוחמים ומפק-

ברוד תלמיד

עברו ה"שבעה". עברו ה"שלושים", ולבנו
יסיף לקרוע קריעותיו ללא טקס, ללא מניין
חימים או השגים. והמלים — כמו תמיד בשעת
הנוראות — מובסות במרוץ עם מה שביקשו
להביע.

בסרט נע אל העבר אני מוצאת אותו בכיתה
ז', ח', ט' והלאה, את ברוד תלמיד, שכה הר-
בה אני חייבת לו כמורה — שעות של קורת

אל חלה של הכיתה ואל תוך תוכו של כל אחד!"

— — — "אידיאה ועבודה ומלחמה ושליחות. ותורות חיים — שיר לשבת, כיתה ט'. תבניות שוב אינה מדומה כלל וניתוח ה"שיר הריהו כבר ניתוח של ממש.

עניינים צוחקות בוושה, והפיות כמו מלאו מים. שירי אהבה — טאגור, פטררקה. ובלב נונות איזו נימה סמויה, הבויה היטב היטב — — — כיתה י' — מעגל המדברים הולך ומצטמצם. אולם לא תמיד, יש ושוב נושבת ב"כיתה אותה רוח מזכרת וזכרה משנים קודמות. רק הדברים, הדברים השתנו, והדעה מגובשת, והמלים — מלים של ממש. ולעיתים נדמה לך, ששיר קטן זה, שורות מעטות אלו, הם הם ביטוי הנפש והמחשבה, המחפשים את דרכם". במשך חמש שנים אני קראתי את חיבוריו היפים של ברוך תלמיד, רשמתי הערות והערות. עכשיו אני כותבת את חיבורי שלי ובודקת בדחילו כל מלה, רוצה, שהדברים יהיו ראויים לזכרו. וקשה. והכאב כלל גדול. והרגשות, המלוות את הכתיבה, שייכות לעולם האידימליים. כול, שמתיילל בלב, יסופר בשתיקת, במלח הדמעות, בצנית האבן, במראה הפרחיות והלבלובים, שהוא לא יראה עוד, במבט רוי היגון ואקפת ה"מדוע" של אוה"ב, זקקה נוראה נאלמותה, באופקה, באי-בונה — — —

חנה רביד, גליל-ים

היה פוגשני, כשהדף ביזו, והדברים שרשם מקוריים היו, יפים, זמרים כלשהו, כמחפשים, נוגעים ולא נוגעים בסוד וברמז של השיר.

בכיתה ח' למדנו את ספר ירמיהו, אך שנת הלימודים הסתיימה, ולא נשאר זמן לעבודת סיכום מקיפה בכתב. לאחר חופשת הקיץ הגיש לי ברוך מחברת, דקה אמנם, אך מלאה, ובה סיכום כל הפרקים שלמדנו, והערכה על אי-שיותו של הנביא.

הוא ידע לבקר ולהציג דרישות, אך לא נרתע מהבעת הערכה חיובית על מה שהיה יפה בעיניו, והנימה הייתה פשוטה, כנה, ללא רבב של חנופה. דבריו היו יקרים לי, ואני זוכרת אותם: "לימוד 'מסדה' היה בשבילי פרק נפלא בציונות". או, "חוקי התורה הם יותר מנושא בתנ"ך" — זהו פרק חשוב בתולדות התורה האנושית, פרק שמרחיב אופקים".

מונחת לפניי מתנת הכיתה, אוסף כל ה"שירים לשבת", שרשמנו במשך חמש שנים. בין "שירת" להברתה — דברי קישור, שחבור על ידו.

" — — — בגרנו בשנה. כיתה ח' — "גיל" — במבטים תבחין כבר בניצני התהייה וה"חלום והציפייה. הימים זורמים אי לאו וחדות הנעורים פורצת ועולה. ומבעד למסך ה"בג" רות" הילדותית מחכים ליום שיש... ודעו! ויוכחים פורצים ועולים בעיקבות כל שיר. וה"ספרות — כך נדמה — חרטה מתחומי המחברת

רת, כשאנשים נמצאים ביחד, אז מתגלים החסר-
רונות והיתרונות שלהם לעיני כולם. החבר'ה כלל
לא רצו להגיע לעימות עם קווי היסודיות והעיקר-
ביות של ברוד. איש לא אמר: הוא כל-כך יסורי
במעשיו, אז אני אהיה עוד יותר, "יקרה". זה
בכלל לא פעל, כי הוא היה במישור אחר, שאף
אחד לא ניסה להתמודד איתו.

ראובן: כבר בגיל הצבא הייתה לברוד מערכת
מושגים והשקפות עולם מבוססים (הלואי
שאוכל להגיע לזה בעוד 20 שנה, אז יהיה לי
טוב!).

הוא ידע בדיוק, מה שיעשה כשיגמור את הצבא.
ומעניין, כשהוא גמר את הצבא, וחזר לגליל'ים,
כשנתיים לפני שהלך לחצבה, התעורר אצלו
פתאום משהו, עבר אצלו מעין תהליך של
השתנות, והוא אמר אז: אולי היינו כעין
"פרות קדושות", כאלה בכל מיני מונחים של
יושר, צדק והגנות!

נחזור לצבא. הייתה לברוד תדמית של פעילות
במרחב מסוים של אנשים, ציפיות ודרישות
בנושאים שונים, שהוא היה מוכן לעמוד בהן,
וגם עמד בהן.

לכל אדם יש הרגלים מהבית או מכל מקום
אחר בהרבה שטחים, אבל להגיע לשלמות
כזאת!

לפעמים אמרתי לברוד: למה אתה דוקא
מתעקש בנקודה זו? חוזרים מניוויטים בשעה
2 בלילה, פורקים את הכל. את הכלים שמים
מתחת למיטה. ב-10 בבוקר יש מסדר, אז
אפשר לקום ב-8.00, להתקלח ולנקות את הכ-
לים. יש זמן. אבל, ברוד מתיישב מיד, ומנקה
את הנשק לפני שהוא שוכב לישון.

צילו: ביחידה התייחסו אל ברוד בכבוד ורעי-
רכה, כי הוא הרים דברים, שמרבית החבר'ה
לא היו מסוגלים לעשות. כל דבר שהוא עשה,
עשה טוב. ואם הוא לא הצליח במשהו, הוא
אכל את עצמו, ולא ניסה גם להסתיר את
הדבר מהחבר'ה.

היו חבר'ה שסיבנו, ועשו דברים לא נכונים,
אבל הם פחדו לבוא בעימות עם ברוד בנושא.
הוא עשה פעם רק סיבון אחד, לאחר שנתיים
לשהותו ביחידה. ברוד גילה את זאת במסיבת
הפרידה לחנו. אני הייתי שותף לאותו מעשה.
זה היה איזה בור מים, שהוטל עלינו להגיע
אליו, ולא עשינו את זה. אצל החבר'ה זה היה
סיבון קטן, אבל בשביל ברוד זה היה משהו
רציני.

חנו: אם אני בוחר את הקשרים שלי עם ברוד,
אז הסד-הכל, מה שבא לידי ביטוי בחיי היומ-
יום, לא היה מעמיק. הוא היה ביישן, מסוגל,
הוא לא היה אחד מאותם חבר'ה, שנותנים
לתת טפיחה על הכתף, ו"מה נשמע" ו"איד
אצלך", וסיפורים... השיחות איתו לא עברו לפ-
סים אישיים. חוץ מהשיחה בלילה האחרון,
אני לא זוכר שיחה אישית בנינו.

והיו עוד סיבות לכך, שלא יצא לי להתקרב
אליו. לא היה זמן לזה, כי בזמן החפשי — ביום
שישי או ב"אפטר", היה כל אחד רץ הביתה.
באופן כללי התקרבו יותר לאחר גמר השירות
הסדיר, אז עשינו מפגשים וטיולים.

כשאנשים נמצאים כל הזמן ביחד, יש איזה
עימות ביניהם — סמוי או גלוי. אחרת זה
כשמתרחקים — רמת ההתייחסות גם היא אחר-

חמת ששת הימים, ואולי זה התפתח יותר בהמשך. הנושא הזה להישאר בחיים למען יפה והמשפחה, ואפילו בשביל עצמו, בשביל העולם, היה, כנראה, הנורם, שהיה מתוכנן כל־כך בנושא הבטיחות.

ברוך הגיע אלינו בשל ומבוגר. הכול היה כבר ברור לפניו; הוא גיבש לעצמו דפוסי התנהגות ברורים, ידע מה שהוא רוצה, ולכן גם הדבר הזה — עניין קורס קצינים, שחנן הזכיר, מבחינת גישתו להחלטה המשק, זו לא הייתה רק מרות, זו הייתה השלימות במערכת יחסיו עם אנשים. לפני שהלך מגליל־ים, הוא אמר לי: "אם אני אלד, יבואו ויגידו לי, אם אתה הולד, אולי גם אני אלד, ועוד אחרים ילכו, אתה יודע איזו קטסטרופה תהיה פה?!"

הייתה לו תפיסה כוללת; הוא ראה את עצמו נתון במסגרת כלשהי. הליכתי להקפת העולם שלו. בשבילו, לדעתי, מהפכה בהקפת העולם שלו. ברור לא ראה את עצמו כבן־אדם, שהיה לבד בחלל; הוא לא חי לו בתנאים כאלה, שהוא עושה מה שמתחשק לו. הוא תמיד היה במרחב, שכל מניי נתונים וגורמים לוחצים עליו. הוא נראה לי, כאילו משהו עוטף אותו, והוא הולך קדימה במסגרת התוכנית שלו.

כשברוך הלך לחצבה, החליט לנסות פתאום משהו חדש; ואני מניח, שזה היה בשבילו ניסיון. הוא רצה פשוט לא להיות תלוי בגורמים אחרים; הוא אמר לי, שהמושב לא מאורגן, והוא מרגיש צורך להזיז דברים. גם בחצבה הוא היה עסוק מכלול של בעיות. תמיד היו דברים שהדאיגו אותו, ולא רק עניינים של עצמו, כי אם גם של כלל הצבה; למשל: מה

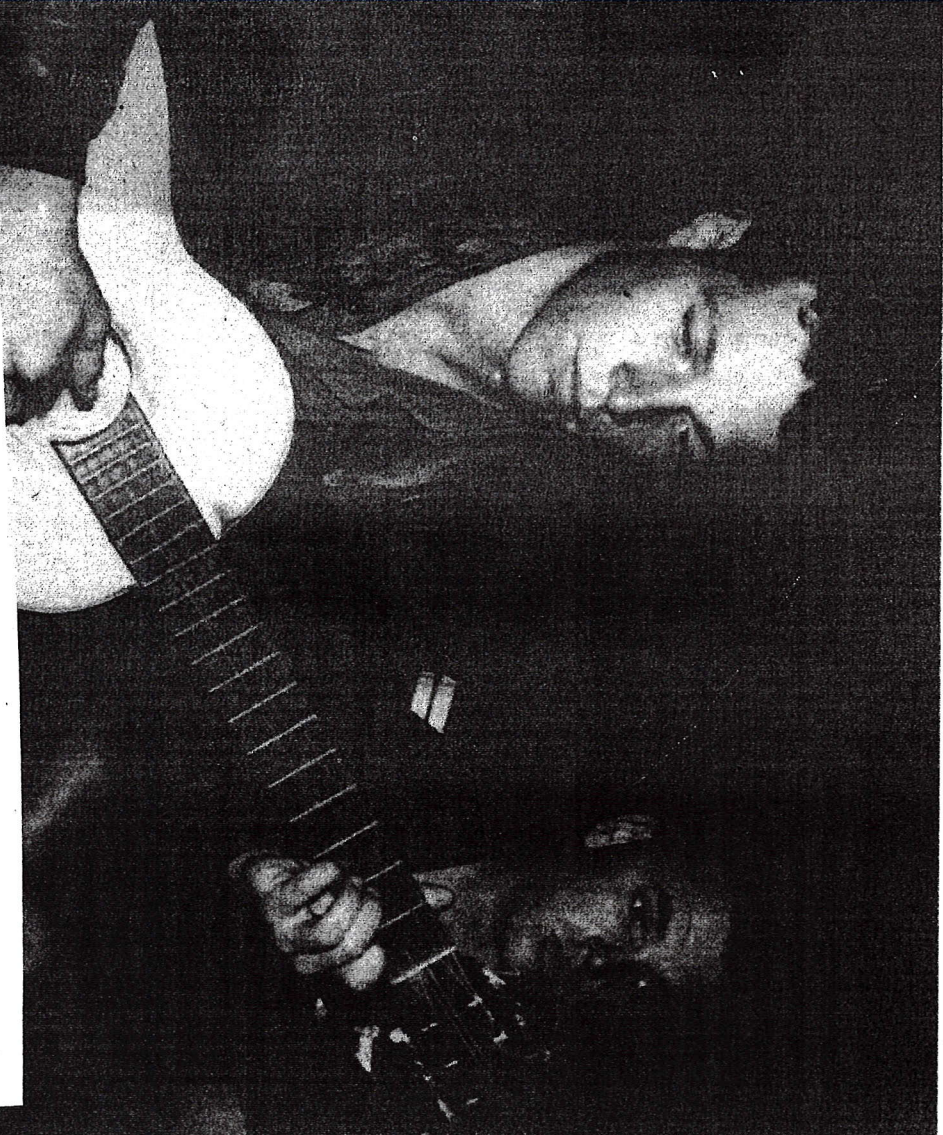
אני זוכר, שהעניין הגיע פעם לעימות עם האנשים. הייתה לו דעה משלו, אם להישמע לדעת הקהל או לא.

יצא לי להיות עם ברוך ביחד זמן רב; בהתחלה — בצבא, אחרי זה, כשהייתי ביקום, ביקרתי אותו במשק, וגם בחצבה גרנו ביחד. לא חשבתי לעולם להתקרב למערכת המושגים שלו, אבל היו לנו דברים משותפים בנושאים משקיים, תרבות וחברה.

התיכנון האולטימטי נגע גם בנושא הבטיחות שלו. ברוך קבע שיסע רק באוטובוס או במשאית, כי הסכירות, להתנגש בנשיעה, קטנה בהם יותר, מאשר במכונית. הוא הרצה לפניי כשעה, איך לבחור את מקום הישיבה באוטובוס, איפה לשבת: מלפנים או מאחור; מה קורה, אם האוטובוס מקבל דפיקה או שפשוף; היו לו הסברים כה רבים, עד ששיכנע גם אותי, ועד היום זה נשאר אצלי.

במלחמת ההתשה, כשנסענו בזחל"ם, חטפנו פעם הפגזה רצינית. היינו בדרך למוצב. ברוך אמר לי אז: "אתה יודע, לא חשבתי אז כלל־כך מה יקרה לפעולה, אבל נורא דאגתי, יכול להיות שאני אפגע, מה יהיה עם הילדות ב־בית?!"

תודעת הבטיחות, מבחינת ההישארות בחיים, הייתה עמוקה אצלי. כל השירים שכתב — זה עקיפה על המוות, או מה יהיה אחרי המוות. אינני יודע, או שהוא התמודד עם זה, או שזה היה אצלי כל הזמן במחשבה. פשוט, כאילו חמוות רודף אחריי, והוא צריך לשמור על עצמו. בנושא זה הוא עשה כל מה שהוא יכול, בלי שום קשר למלחמה, אפילו בלי קשר למל-

על ידיו של ברוד — רפי (שכונה "תאומן של ברוד"), שינפל ימים אחדים אחריו, ועל הידידות ביניהם מספרים חבריו:

יש לזה שהוא חולה? ולמה הוא לא מחיך אל"י השבע? וכד'. הדברים נגעו בו, אולי מתוך הרגשה של מנהיגות במושב. בחצבה הוא לא שימש בשום תפקיד רשמי: הוא לא היה זוגר, לא מרכז ועדת התרבות וגם לא מרכז משק. אבל כשרצו להזיז משהו, היו הולכים לשאול את ברוד מה דעתו, היה לו רגש של אחריות פני-מית.

כך היה גם בצנא; הוא דאג לכל מיני דברים, שאותו לא הדאיגו כלל.

בגל רמת הציפיות הגבוהה שלו במבצעים השונים — אירועים חברתיים, מפגשים, תרגילים וניווטים למיניהם, נדמה, שהיה קצת מנותק מאתנו. אולי היה אי שם מעלינו?

צילו: אני חושב, שברוד לא היה מנותק מאיתנו. העמידו בפנינו כל מיני דרישות קשות, שלמען היינו צריכים להתאמץ, היחידה דרשה את זאת. היה פחד שיעיפו אותנו מהיחידה. בשביל לעמוד בציפויים, צריך היה מאוד להשתדל, לעשות את הדברים טוב. וזה היה לחלק מהחברה קשה. לגבי ברוד היו אלה דרישות טבעיות. כי היה רגיל תמיד לדייק בביצוע. הגיע לידיו כך, כשהחברה לא הצליחה, היו מתביישים לספר את זה.

הייתה לנו סדרת תרגילים, כשברוד היה מפקד החולייה שלנו; תיגלנו שוב ושוב, ונשבר לנו — ברוד התרגו נורא. אבל, בתירגול המסכם, שהיה קשה יותר, ואנחנו לקחנו אותו ברצינות, והעבודה הייתה טובה, ברוד התלהב מאוד. הוא ייחס כל דבר לעצמו: גם ההצלחה וגם הכישלון, כאילו היו שלו.

רבים. בחבורות שלהם היה הרבה מן היסוד הפיזי, דבר, שבדרך הטבע, לא בא לידי ביטוי בחבורה שלנו בצבא.

צילן: שניהם היו החיילים הטובים בצוות. את שניהם הכניסו מיד לביצועים הראשונים. לשניהם הציעו ראשונים ללכת לקורס קצינים. ואז פרץ הקונפליקט: רפי הסכים להצעה, וברוך הלך לשאול את המשק, ולא הסכימו. היו אז בינינו ויכוחים גדולים. ניסינו לעבוד על ברוך, שלא יתחשב בהחלטה. אבל הוא אמר לנו, שאיננו יכול ללכת בנגיד להחלטה: אם הוא פנה למשק, עליו לקבל גם את החלטה. היו ויכוחים גם בינו לבין רפי בעניין זה.

היו לו, אמנם, תוכניות לקורס קצינים בעתיד; הוא רצה ללכת לזה לאחר שהייה בחצבה. בעצם, את התפקיד הזה הוא מילא במילואים. הוא היה שם בתקן של מפקד עם כל הסמכויות, וכלי להיות קצין. אבל, הוא רצה לעשות את זה, ושגביל זה היה מוכן לעזוב את חצבה לשלושה חודשים.

מורדוך: בין שניהם הייתה מין תחרות. הלכתי עם שניהם בניווסים. הם היו חולכים ראשונים, ואני מאחריהם. הוויכוחים ביניהם היו על כל נקודה, על כל אבן. רפי היה מסתכל במפה וקובע: זהו זה! אבל, ברוך השקיע בלימוד הציר זמן רב. ואחר-כך, כשהתכנסנו בערב, כל אחד היה מתנאה, שהוא הניע בדיוק לנקודת דבר נוסף לגבי ההבדל ביניהם. רפי, שהיה אומר משהו, לא היה מוכן לשמוע אף אחד אחר: זהו זה נעשה! ברוך, גם כשהיה צודק, היה מוכן לשמוע את הדעות של החברה בכל

חנן: "בלי להיכנס לסיפורים קונקרטיים וביאופן כללי ביותר. בין ברוך ורפי היה איזה מכנה משותף, שהתבטא אפילו בצורה החיצונית: במבנה הגוף המוצק, בנכונות, "לשים כתף", להיות ראשון בדברים, בדרך של "אחריי", ולא בדרך של "קדימה".

וזה לא דווקא בהסתערות על מוצב, כי אם גם בהלכת ארוחת הצהריים, ובסתם דברים לא סימפטיים, כמו להעמיס משאית ולפרוק אותה ועוד. כשהחבל'ה היו נשכבים אחרי הניווט, אז ברוך עושה את המרק. זהו איזה דמיון חיצוני. מבחינת אופי — היו להם כמה תכונות משותפות: ה"ייקיות", שימת דגש על פרטים קטנים, ולקבל על עצמו ולסיים את זה עד הסוף.

ההבדל ביניהם הוא, שרפי היה עושה את זה בעקשנות בלתי מתפשרת, בהרבה מקרים על הצד הקשה והחרוף ביותר. אם נעמד לו משהו בדרך, היה משתולל. בעוד שברוך היה בחור הרבה יותר סולידי מהבחינה הזו; הוא היה עושה את הדברים בלי התנאות, פשוט קשה להיזכר, אם היו לו פעם מריבות כלליות, התנגזזויות. היה עושה את הכול בשקט ובהסתם פנים. הקשר ביניהם התחיל ביוזמת רפי. הם הזדמנו במקרה ביחד, ומהר נתקשרה ביניהם ידידות עמוקה.

לשניהם היה עניין רב בשירה. רפי לא היה שר ומנגן, אך הוא אהב מאוד שירים, וידע את המלים של שירים רבים בעל-פה. ברוך היה איש המקצוע, השר והמנגן. לרפי הייתה אז חברה, ושני הזוגות — ברוך עם יפה ורפי עם דרורה, בילו הרבה ביחד. ביחד נסעו לטיולים

את מערכת הערכים, שעליהם מבוסס החינוך שלו; דברים שאליהם התייחס, ואת מידת ההצמצמות שלו לערכים: איך הוא מגיב, ומהו הגמישות שלו לגביהם.

ברוך היה קודם-כל בשרודם. אבל מערכת הערכים שלו הייתה אחרת משלנו. אולי צריך לחפש את הסיבה בבית או בקיבוץ, איני יודע. לא שכולנו עמדנו בקוו אחד, והוא נגד אותו: הוא הלך בקוו הטבעי שלו. וגם לא, שכולנו עמדנו בקוו, והוא רץ מהר מאיתנו. נמצאנו, כפי שאמרתי כבר, במישורים שונים. טבעי היה בשבילנו, אחרי הניווט קודם לנקות את הכלים, ואחרי זה ללכת לישון. זו הייתה הדרך שלו.

מה שנוגע לרמת הביצוע — רמתו הייתה יותר מתאימה וקרובה לציפיות, שהיו לגבינו. וכבר נאמר, מי שלא ביצע את הדבר טוב, היה מתבייש בזה. הבעייה שלו הייתה, למעשה, לקבוע מה צודק כאן.

אולם, בחיי יום-יום, אני חושב, שהגיש אי-נעימות לבוא לחברה בדרישות, שנראו בעיניו כבלתי-טבעיות, או לא בהתאם לפעולות הספוג-טניות הרגילות.

מורדוך: ברוך היה תמיד פתוח לשמוע על החיים הפרטיים של החברה, הוא היה שואל אותי תמיד: נו, מה נשמע? איך בביית? הלימור

מיני נושאים. רפי ניסה לפעמים להתגרות בברוך, אז ברוך נתן לו לשחק איתו קצת, ובסוף היה מרביץ לו.

חנן: במכות איתו היה ברוך, כנראה, מתפרק מהמוסכמות והמתח, ואז הוא היה אדם משוחרר.

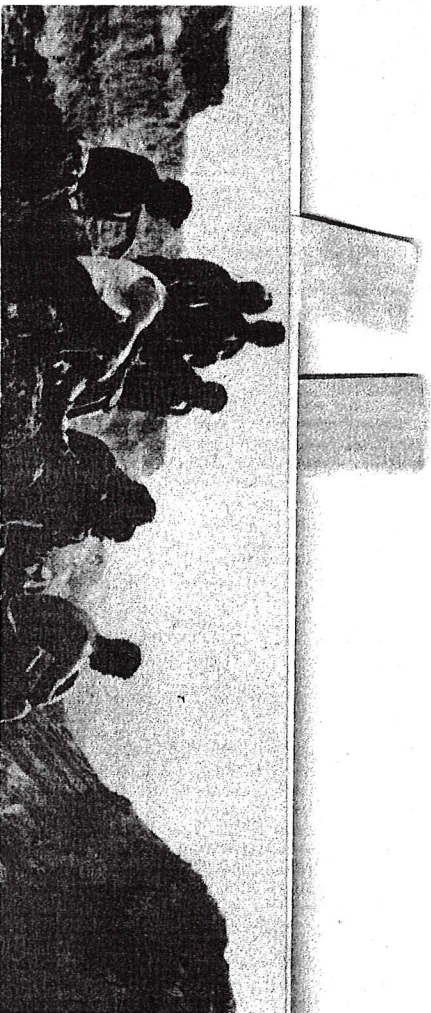
צילן: בחוליה של ברוך היה קשה מאוד. צריך היה לעשות את הכול טיפ-טופ. קודם כל, לבצע את ההרגל עד סופו, ורק אחר-כך לאכול ולנוח. כשהיינו הולכים לניווט, צריך לנקות כלים. כל שאר החוליות הולכות לישון, ורק למחרת מנקים אותם.

ברוך לא צעק על אף אחד שילך לנקות. הוא עשה את זה בעצמו. במצב כזה אי אפשר ללכת לישון, ולהשאיר אותו לנקות לבד.

הולכים לניווטים, ורואים את הגבל מרחוק. אתה יודע, שזה היעד, שאליו צריך להגיע, ואתה ממחר, ורוצה להגיע אליו לפני החושך. אילו ברוך תופס את המפה והמדד-קורדינטור, בודק ובודק. כדי להיות בטוח שזהו המקום.

חנן: כשמדברים על משיהו שהיה ואינו, נוטים לאבד את הפרופורציות, ומתקבל רושם מלאכותי — של חוסר זמנות אנושית, לא בשר-ודם.

אם רוצים לעמוד על טיבו של אדם, בודקים

לעבור את הקורס ביחד. ואנחנו, מתוך סוליד-
ריות, החלטנו לרוץ ביחד את אותה ריצה.
כשגמרנו את הקורס, אמר לנו המ"פ שלנו:
"צוקרמן, אתה והחבורה שלך לא התאמצתם,
רצתם ביחד. כלכם תרוצו את זה עוד פעם".
עשינו את הסיבוב עוד פעם, ואז הגיע ברוך
הראשון.

חנן: "...היה כאן גורם ההתחרות. אילו זה היה
בטיול בתנועה, אני בטוח, שהיה רץ מאחור
ועוזר לנחשלים. אבל, כאן היה לו חשוב להיות
ראשון. והמומנט הזה די לגיטימי.

ראובן: לברוך היה כושר גופני עצום. ואני
יודע, אם זה רק כושר גופני, אני חושב, שהיה
לו גם כוח רצון עצום. לו ולרפי היה כושר שווה.
אבל, רפי היה יותר גמיש, ועשה הכול ביתר
קלות. ברוך התאמץ יותר, והיה יותר כבד.
הוא היה אומר לרפי: "אתה יותר קל, זה לא
חכמה!"

ולא רק בשטח זה התגלה כוח רצוני. הוא ניסה
פעם לנגן איזה שיר. והיה שם קטע, שהיה לו
קשה לתפוס אותו, הוא התאמן בזה במשך
שבוע, ולא התייאש, ובסוף הוא תפס את זה.
בשביל להשיג משהו, היה פשוט הולך עם הראש
בקיר, וכשהיה משיג היה מרגיש, שעבר איזה
שלב.

דיים? אבל, אף פעם לא היה מספר על עצמו.
היה פתוח לקבל, אבל לא — למסור.
כשראייתי את ברוך עושה מאמצים גדולים כל-
כך, כדי להגיע לשלימות, הייתי תמיד שואל את
עצמי: בשביל מה הוא עושה את זה?

יש אנשים רבים, שרוצים להוכיח שהם טובים;
מישהו מוכרח ללכת לקורס קצינים, כי החבר'ה
בשכונה שלו הלכו, והוא מוכרח ללכת עם הדר-
גות על הכתפיים. ואני חושב, שברוך לא רצה
להפגין לאחרים. מה שהוא עשה וביצע, עשה
לעצמו.

חנן: אני חושב, שהוא לא ידע דרך אחרת.
הוא לא חשב במונחים שלנו: לתפוס שלווה או
ללכת סתם ל"אפטר", לקולנוע, להתפרפר...

בחיים שלי לא ראיתי את ברוך מנסה להתחיל
עם בחורה, סתם ברחוב. אני יכול לדמיין
אפילו לעצמי מעשה כזה אצלו. אצלנו זה נראה
כמצוות חיים, שמחה; ואצלו הדרך הייתה
אחת, ולא אחרת: כל מעשה בחריש עמוק.

מורדוך: כשהיינו רצים ביחד והייתי מרגיש
עייפות, הייתי מתחיל להיסחב מאחור. אצל
ברוך זה לא קרה. שום דבר לא יכול לעצור
בעדו. לא כאבים ולא עייפות. כל זאת — תולדה
של כוח רצון ואימונים בלי סוף.

צילן: נתנו לנו בקורס-צניחה, לכל החבר'ה,